

P L A N
E N
G R O N D W E T T E N
V A N H E T
B A T A A F S C H
G E N O O T S C H A P
D E R P R O E F O N D E R V I N D E L I J K E W I J S B E G E E R T E
T E
R O T T E R D A M .

B Y D I R K E N A R Y V I S,
*Drukkers van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte
te Rotterdam, 1788.*

OOGMERKEN VAN HET GENOOTSCHAP.

§. I.

Door de bevordering en volmaakinge der Proefondervindelijke Wijsbegeerte nuttig te zijn aan het Menschdom, en bijzonderlijk aan het Vaderland, is het algemeen doelwit van het Genootschap, en het voornaamste Grondbeginfel van deszelfs Stichter en Bestuurderen.

§. II.

Ten dien einde bedoelt het Genootschap in 't bijzonder:

Eensdeels, en wel voornaamlijk het verbeteren en uitvinden van Kunst- en Werktuigen, en van Kundigheden en Middelen die strekken kunnen ten voordeele van den Landbouw, Zeevaart, Werktuiglijke Kunsten en Fabrieken, ter instandhoudinge en verbeteringe van Rivieren, Dijken, Wegen en Landerijen, of ten nutte van eenige andere voornaame Takken der Nationaale Huishoudinge.

Anderdeels, bedoelt het ook het ontdekken en bevestigen door ontwijffelbaare Proeven van Nieuwe Waarheden, of Kundigheden in de Natuurkunde, Kruidkunde, Scheikunde, Natuurlijke Historie, Ontleedkunde, Natuurkunde van 's Menschen Lighaam, Praktikaale Genees- en Heelkunde, het uitvinden van nieuwe Genees- en Heelmiddelen enz.

Eindelijk, beoogt het Genootschap het nader bevestigen, door nieuwe en zekere Proeven, van reeds gekende voornaame Waarheden in de Weetenschappen.

A 2

§. III.

§. III.

Gelijk derhalven het Genootschap geen andere Ontdekkingen, of Kundigheden begeert, dan die door zekere en ontwijffelbaare Proeven bevestigd worden, als zijnde afkeerig van alle beschouwelijke Stelfels en Redeneeringen, zoo strekt ook deszelfs bedoeling zig niet zoo ver uit, als de naam van Proefondervindelijke Wijsbegeerte wel zoude schijnen aan te duiden. Het zal zig niet verder met de Sterrekunde ophouden, dan voor zoo verre deze Weetenfchap nuttig kan zijn aan de Zeevaart; niet verder met de Oorlogkunde en Vestingbouw, dan voor zoo verre de Werktuigen en Middelen, in dezelve gebruikelijk, door de Proefondervindelijke Natuurkunde verbeterd, of 'er nieuwe in zullen uitgevonden worden; maar het zal zig in 't geheel niet bemoeijen met de Beschouwelijke Genees- en Heelkunde enz., als beoogende voornaamlijk de Proefondervindelijke Kundigheden der Wijsbegeerte, §. II.

M I D D E L E N,

Tot de gemelde Oogmerken dienende.

§. IV.

Ter bereikinge dezer heilzaame Oogmerken §. III. zal het Genootschap zig bedienen van de volgende MIDDELEN:

Het zal jaarlijksch of om de twee jaaren op deszelfs Algemeene Vergadering, naar goedvinden, aan het Publijk ter Beantwoordinge voorstellen eene Vraag uit eenen van de gemelde Takken der Proefondervindelijke Wijsbegeerte §. II., en aan het beste der voldoende Antwoorden op de voorgestelde Vragen eenen Prijs uitdeelen, bestaande in eenen Gouden Gedenkpenning, ter zwaarte van 30 Dukkaaten, op eenen opzeilijk daar toe vervaardigden Stempel geslaagen. Op de eene zijde van dezen Stempel staat een Vrouwebeeld, verbeeldende de ONDERVINDING, houdende in haare Regterhand eenen

eenen Zeilsteen, waar aan een Anker hangt; in de Linkerhand eenen Staf met een Lint omslingerd, waar op geschreven staat: RERUM MAGISTRA. Aan de regtezijde van het Beeld staat eene brandende *Urna*, met eenen Smeltkroes 'er in, op een Voetsuk, op het welk het Wapen van Holland gesneden is: ter linkerzijde van het Beeld staat een Pèdestal met een Balans en Schaalen op het zelve, en het Wapen van Rotterdam op de voorzijde: boven het Beeld in den omtrek dit Opschrift:

CERTOS FERET EXPERIENTIA FRUCTUS;

en onder het zelve:

SIG. SOCIET. PHILOS. EXPERIM.

ROTTEROD. BAT.

Op de andere zijde van den Gedenkpenning staat een Lauwerkran, in welken de naam van hem, die den Prijs behaald heeft, en het Jaartal gemeld zullen staan, met het Opschrift:

ARTIBUS ACQUISITA GLORIA.

§. V.

Het Genootschap zal daarenboven jaarlijksch, of om de twee Jaaren, naar goedvinden, eenen dergelijken Prijs uitdeelen, aan hem, die volgens deszelfs oordeel, gedurende dien tijd, de nuttigste Ontdekking of uitvinding in eenen van de gemelde Takken der Proefondervindelijke Wijsbegeerte § II. gedaan heeft, mits die van belang zij, en de Auteur dezelve aan het Genootschap, ter gemeenmakinge medegedeeld hebbe; welke Prijs mede bestaan zal in eenen Gouden Gedenkpenning, ter zwaarte van 30 Dukaaten, en op dezelfde wijze, als de voorgaande, vervaardigd.

A 3

§. VI.

§. V I.

Ingevalle hij, die eenige nuttige Ontdekking of Uitvinding §. V. zal gedaan en aan het Genootschap medegedeeld hebben, wegens gebrek aan geld of tijd, buiten staat ware om de Proeven, die ter bevestiging van dezelve vereischt worden, in 't werk te stellen, zal het Genootschap, zulks goedvindende, zelf de noodwendigheden daar toe vervaardigen; en de kosten 'er van op zig neemen, voor zoo verre naamlijk deszelfs Geldmiddelen in dezen toereikende zijn zullen.

§. V I I.

Nog zal het Genootschap, zulks goedvindende, eenen of meer Prijzen van eenen zilveren Gedenkpenning, op dezelfde wijze, als de gouden vervaardigd, uitdeelen aan zulke Antwoorden, Ontdekkingen of Uitvindingen, die het zelve zal oordeelen het naaste te komen bij die genen, die de eerste Prijzen behaald hebben, en eenig bijzonder en gewigtig nut bevatten.

§. V I I I.

Verder zal het Genootschap doen drukken, en uitgeeven zoodanige ingekomene Antwoorden, medegedeelde of eigene Verhandelingen, Vertaalingen, Berigten, Ontdekkingen, Bevindingen, Proefneemingen, enz., als het oordeelen zal met deszelfs Oogmerken §. II. in te stemmen, en 'er aan te beantwoorden.

§ I X.

Eindelijk zal het Genootschap, ter bereikinge dier Oogmerken §. II., geen moeite, noch kosten spaaren in het maaken van In- en Buitenslandsche Correspondentien, zoo met bijzondere Perfoonen, als met geleerde Akademiën, Societeiten enz.

VOOR-

VOORSTANDERS EN BESTUURDERS.

§. X.

Om dit Genootschap nuttig en aanzienlijk te maaken, heeft deszelfs Stichter verlangt, de volgende Voorstanders en Bestuurders, te weeten

P R O T E C T O R.

M A E C E N A A T E N.

L E D E N H O N O R A I R.

P R A E S E S M A G N I F I C U S.

L E D E N A D M I N I S T R A T E U R S.

L E D E N D I R E C T E U R S.

L E D E N C O N S U L T A N T E N.

L E D E N C O R R E S P O N D E N T E N.

L E D E N.

E E R S T E N S E C R E T A R I S.

T W E E D E N S E C R E T A R I S.

§. X I.

Tot P R O T E C T O R is verzogt Zijne Doorl. Hoogheid de Heer Prins Erfstadhouder, die zulks goedgunstig heeft gelieven aanteneemen.

§. X I I.

De M A E C E N A A T E N zullen altoos zijn de vier en twintig Vroedschappen, Pensionaris en de drie Secretarissen dezer Stad.

§. X I I I.

§. X I I I.

De LEDEN HONORAIR zullen zijn eenigen der eerste en aanzienlijkste Perfoonen in deze Republijk.

§. X I V.

Een der Heeren Maecenaaten, daar toe door de Administrateuren en Directeuren verzogt zijnde, zal den tijtel voeren van PRAESSES MAGNIFICUS van het Genootschap.

§. X V.

De LEDEN ADMINISTRATEURS zullen moeten wezen Perfoonen van aanzien en vermogen in deze Stad, die geen Maecenaaten zijn.

§. X V I.

De LEDEN DIRECTEURS en SECRETARISSEN van dit Genootschap zullen moeten zijn Inwooners dezer Stad, en kundige Lieden, en, zoo veel mogelijk, in een of meer Takken der Proefondervindelijke Wijsbegeerte ervaren.

§. X V I I.

De LEDEN CONSULTANTEN zullen moeten wezen Inwooners dezes Lands, in eenen of meer van de gemelde Takken §. II. der Proefondervindelijke Wijsbegeerte geoeffend.

§. X V I I I.

De LEDEN CORRESPONDENTEN zullen moeten zijn Buitenslandsche Geleerden, mede in eenen of meer van de gemelde Takken §. II. der Proefondervindelijke Wijsbegeerte bedreven.

§. X I X.

§. X I X.

Tot LEDEN binnen 's Lands zullen verkoren worden zoodanige Perfoonen, die door hunne kundigheid ter bereikinge van de Oogmerken van het Genootschap §. II. zullen kunnen medewerken.

§. X X.

De EERSTE SECRETARIS zal te gelijk Lid-Directeur zijn.

§. X X I.

De Administrateurs alleen zullen het bestuur over de Geldmiddelen hebben.

§. X X I I.

Wanneer een der Administrateurs den titel en rang van Mace-naat mogt verkrijgen, zal hij ontslagen zijn van den Last van het Administrateurschap, en door de overige Administrateurs een ander in deszelfs plaats verkoren worden; gelijk mede zal geschieden, wanneer 'er door andere voorvallen een Administrateurschap mogt openvallen.

§. X X I I I.

De Directeurs alleen zullen het bestuur hebben over al het Weetenschappelijke, en ten dien einde op zig neemen:

I. Het voorstellen van dienstige Vraagen; het eerst beoordeelen der ingekomen Antwoorden, volgens §. IV.; het doen copieeren en verzenden van dezelve aan de Leden-Consultanten; het inwinnen van de beoordeelingen (zie §. LXVI) der Heeren Praefes Magnificus, en Administrateurs over dezelve; het onderzoeken der medegedeelde Ontdekkingen, Uitvindingen, Berigten enz. volgens §. V.; het in 't werk stellen der vereischte Proefneemingen; het beschrijven van den toefstel, manier van in 't werk stellen, uitflag derzelve enz.

II. Het doen drukken van goedgekeurde Stukken; het maaken en onderhouden van Correspondentien; het beleggen der Vergaderingen; het bepaalen van Stof voor de gewoone Vergaderingen, en alles, wat eenigzins tot instandhoudinge, aanwas en bloei van het Genootschap strekken kan.

III. Eindelijk zullen de Directeurs, zulks ten dienste van ons Vaderland nuttig oordeelende, een Berigt opstellen en doen drukken van nieuwe Ontdekkingen, Proeven en Werktuigen, die, betrekkelijk de Proefondervindelijke Wijsbegeerte, in andere Landen van tijd tot tijd gemaakt, en door Proeven bevestigd zijn.

§. X X I V.

Alle de Leden zullen een *Exemplaar* van het Plan en de Grondwetten, tot hun narigt, en ten bewijze van hun Lidfchap een gedrukt *Diploma*, door den Praesident-Directeur en Secretaris onderteekend, van den volgenden inhoud ontvangen.

Het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte, opgerigt te Rotterdam, wenscht aan alle, die dezen zien, leezen, of hooren leezen, Heil!

Nadien ons voornaame doelwit is, door aankweeking en bevordering van de Proefondervindelijke Konsten en Wetenschappen nuttig te zijn aan het Menschdom in het gemeen en aan ons dierbaar Vaderland in het bijzonder, en ter bereikinge van het zelve volstrekt noodzaaklijk is, dat ervaren en kundige Mannen, door bunnen raad en arbeid, ons ondersteunen, en daar toe als Leden in dit Genootschap ingelijfd worden, zoo hebben wij op den van des Jaars den verzogt, als zijnde van zijne beproefde ervarenheid en kundigheid, zoo wel als van zijnen goeden wil en ijver, volkomen verzekerd. En gemerkt genoemde Heer onze uitnoodiging, om Lid van dit Genootschap te zijn, heeft aangenomen, zoo hebben wij hem dezen openen Brief gegeven tot een openbaar teeken van zijne Aanneeming tot Lid van dit Ge-

Genootschap, in die billijke verwagtinge, dat hij zig altoos gereed zal toonen, om ter bereikinge van het groote Oogmerk van dit Genootschap, met ons medetewerken, onder vuurige bede, dat God zijnen Persoon en arbeid ten dien einde zegene.

*Gegeeven te Rotterdam den
uit naame van het gantsche Genootschap onderteekend,
en met ons gewoon Zegel bekrachtigd, door ons*

Præfident Directeur,

Secretaris.

§. X X V.

De Leden-Consultanten en Leden zullen over de Stukken en zaaken, welke tot hunne respectieve Professien of kundigheden behooren, geraadpleegd worden in die gevallen, waar in Directeurs zulks dienftig oordeelen.

§. X X V I.

Alle de Leden zullen aan het Genootschap mogen opgeeven een of meer Concept-Vraagen, betrekkelijk tot de Proefondervindelijke Wijsbegeerte, en daar toe jaarlijksch in de maand Januarij door een brief verzogt worden.

§. X X V I I.

De Eerste Secretaris zal alle de Handelingen en Brieven van het Genootschap met zijne onderteekeninge bekrachtigen; van alle ingekomen Antwoorden, Verhandelingen, Berigten, Brieven enz. aantekening houden en verslag doen; dezelve op den ontfangst aan de Directeuren rondzenden; zorgdraagen voor het aanschrijven der Vergaderingen en der Proefneemingen; Brieven schrijven en beantwoorden, en verder alles op zig neemen moeten wat tot den post van eenen Secretaris betrekkelijk is.

B 2

§. XXVIII.

§. X X V I I I.

De Tweede Secretaris zal in alle de Vergaderingen van het Genootschap aanteekening moeten houden van alle Voorstellen, Besluiten, Handelingen, Bedrijven en Voorvallen, en dezelve in de Acta-Boeken overschrijven; tot het aanzeggen, of aanschrijven der Vergaderingen en der Proefneemingen, en het noodigen der Leden op dezelve, de Brieven en Biljetten moeten schrijven, vervaardigen en afzenden; de laatste Proeven der gedrukte Bladen van de Verhandelingen des Genootschaps nazien en verbeteren; voorts zorgdraagen voor het in orde houden der Boeken, Zeldzaamheden en Modellen van het Genootschap, volgens §. CIV.

§. X X I X.

De Eerste en Tweede Secretarissen zullen bij afwezigheid, of ziekte van den eenen, elkanders posten moeten waarneemen.

V E R G A D E R I N G E N.

§. X X X.

De Vergaderingen van het Genootschap zullen onderscheiden worden in *Algemeene*, *Gewoone*, *Buitengewoone*, *Gecombineerde* en *Bijzondere* Vergaderingen.

§. X X X I.

Het Genootschap zal alle jaaren op den *tweeden* Maandag van Augustus deszelfs algemeene Vergadering houden op de groote Vergaderkamer.

§. X X X I I.

Tot deze Vergadering §. XXXI. zullen alle de Voorstanders, als mede de Binnenlandsche Leden, drie weeken, doch die binnen de Stad wonen, agt dagen te voren, genoodigd worden.

§. XXXIII.

§. X X X I I I.

De Algemeene Vergadering zal geopend worden des morgens ten 12 uren, door den Praesident-Directeur met een kort Verslag te doen van de ingekomen Stukken, Antwoorden, medegedeelde Ontdekkingen of Uitvindingen, *Advijzen*, Verhandelingen, Berichten, Proeven, Waarneemingen, en verders van alles, waarin alle de Leden van het Genootschap belang hebben.

§. X X X I V.

Daarna zal men het oordeel uitbrengen:

- I. Welk Geschrift op de Vraag van het voorgaande jaar den Prijs behaald hebbe;
- II. Welke medegedeelde Ontdekking, of Uitvinding §. V. de nuttigste zij;
- III. Welke Geschriften, Ontdekkingen of Uitvindingen een *Accesit* verdienen.

§. X X X V.

Vervolgens zal de Praesident-Directeur aan de Vergadering mededeelen, welke Vraag de Directeurs, met voorkennisfe van den Praeses Magnificus, Administrateuren, en de daar over geraadpleegde Leden, goedgevonden hebben voor het volgende jaar of jaaren aan het Publijk optegeven.

§. X X X V I.

Verders zal men hooren, en de Tweede Secretaris aanteekenen de Voorstellen, Aanmerkingen enz., die ten nutte van het Genootschap gemaakt zullen worden, om dezelve vervolgens in de Vergadering der Directeuren te kunnen overweegen.

§. XXXVII.

Eindelijk zal de Vergadering door den Praefes Magnificus gesloten worden.

§. XXXVIII.

De bijzondere Vergaderingen der Directeuren zullen maandelijks op den *laatsten* Woensdag, of zoo dikwijls, als de belangen van het Genootschap zulks vorderen, gehouden worden.

§. XXXIX.

De gewoone Vergadering van het Genootschap, tot welke een ieder, die tot het zelve behoort, den toegang heeft, zal maandelijks op den eersten Donderdag in de Maand gehouden, ten half zeven uren begonnen, en ten negen uren geëindigd worden.

§. XL.

Men zal in deze Vergadering §. XXXIX., na de *retroacta* gelezen en aanmerkingen op dezelve afgevraagd te hebben, mededeelen de ontfangene Brieven, ingekomene Berigten, Verhandelingen enz., volgens de schikking, bij Directeuren bevorens daar omtrent in hunne Vergadering gemaakt, en alle voorgestelde zaaken overweegen.

§. XLI.

De buitengewoone Vergaderingen, betreffende het Weetenschappelijke, zullen door den President - Directeur belegd worden.

§. XLII.

Gecombineerde Vergaderingen zijn, die gehouden zullen worden door Praefes Magnificus, Administrateurs en Directeurs.

§. XLIII.

Ten minsten eene maand voor de Algemeene Vergadering zal 'er eene *gecombineerde* gehouden worden door den Praefes Magnificus met

met de Administrateurs en Directeurs, in welke men de ingekomene *Advijzen* van alle volgens §. LXVI. zoo wel als van de Leden Consultanten en andere geraadpleegde in overweeging nemen, en het oordeel over de Stukken, aan welke de Prijzen zullen worden toegewezen, opmaaken zal; ook zullen de Directeurs in deze Vergaderinge kennis geeven van de keuze, die zij omtrent de optegeevene Vraagen gemaakt hebben.

§. X L I V.

De beoordeeling over de toewijzing der Prijzen zal in dezer voegen geschieden: men zal eerst de ingekomene schriftelijke *Advijzen* voorlezen, volgens §. XLIII. en vervolgens de stemmen der tegenwoordig zijnde Praefes Magnificus, Administrateurs en Directeurs, en geraadpleegde Leden opneemen, en de meerderheid der stemmen zal beslissen; doch, zoo het getal der stemmen gelijk mogt zijn, zal het Lot beslissen.

§. X L V.

De Protector, de Maecenaaten, de Leden Honorair, de Praefes Magnificus en de Administrateurs zullen in de Algemeene Jaarlijkse Vergaderingen §. XXXI. en in de gewoone Maandelijksche §. XXXIX, als mede in de buitengewoone Vergaderingen §. XLI. (indien zij het Genootschap die eer gelieven aantedoën) zitting kunnen nemen.

§. X L V I.

De Leden-Consultanten, Leden-Correspondenten en Leden, zullen het recht hebben om in de algemeene Jaarlijkse §. XXXI. en in de gewoone Maandelijksche §. XXXIX, als mede in de buitengewoone Vergaderingen §. XLI. te verschijnen; daar zijnde, Voorstellen te doen, Aanmerkingen te maaken enz. betrekkelijk alles wat ten nutte van het Genootschap strekken kan.

§. X L V I I.

Men zal in alle de Vergaderingen over de voorkomende zaaken met meerderheid van stemmen beslissen en besluiten, en zij zullen
door

door de afwezig zijnde Heeren voor beslist en besloten moeten gehouden worden; doch, wanneer de verschillende stemmen gelijk in getal zijn, zal het geschil door het Lot beslist moeten worden.

§. XLVIII.

In de Vergaderingen §. XXXVIII. en XLII. zal over nieuw voorkomende zaken, indien alle Leden niet tegenwoordig zijn, geen besluit genomen, maar eene volgende bijeenkomst daar toe bepaald worden, waar van aan de Leden met briefjes kennis zal gegeven worden, ten einde niemand zig over verrassing zoude kunnen beklagen, of onkunde voorwenden.

§. XLIX.

Indien 'er onverhoopt tusfchen de Leden in eenige Vergadering over eenige zaken, tot het Genootfchap betrekking hebbende, en waar van in de Wetten geen bepaaing gemaakt is, twist mogt ontftaan, zal tot voorkoming van alle *Procedures*, volgens het besluit der meerderheid, de beflifing gelaaten worden, of aan den Praefes Magnificus, of aan drie Leden van het Genootfchap, die buiten den twist zijn; en de onderling twistende Leden zullen gehouden zijn zig aan die beflifing te onderwerpen.

§. L.

Niemant, buiten de Leden, zal in de Vergaderingen mogen verfchijnen.

§. LI.

In de Vergaderingen §. XXXIII. XLI. en XLII. zal de Praefes Magnificus, en bij deszelfs afwezigheid de Oudfte der tegenwoordig zijnde Adminiftrateurs, en in de Vergaderingen §. XXXVIII en XXXIX de voorzittende Directeur, en bij deszelfs afzijn, de Oudite der tegenwoordige *praefideeren*.

§. LII.

§. L I I.

In alle de gemelde Vergaderingen zal de Praefes van de Vergaderinge, tot bewaaring van goede orde, de magt hebben om alle de verschillende oordeelvellingen te staaken, en de verdere gesprekken daar over aftebreken.

§. L I I I.

De Praefes Magnificus, Administrateurs, Directeurs en de buiten de Stad woonende Leden - Consultanten, Leden - Correspondenten en Leden zullen, op den dag der Algemeene Vergaderinge, wanneer zij dezelve bijwoonen, ter maaltijd ontvangen worden.

V R A A G E N , A N T W O O R D E N

E N

P R O E F N E E M I N G E N .

§. L I V.

Het Genootschap zal wel alle jaaren, maar ook, zulks goedvindende, tusschen tijds, naar vereisch der omstandigheden, nieuwe Vraagen kunnen voorstellen.

§. L V.

Ook zal het Genootschap gereedelijk aanneemen en uitgeeven alle Prijsvraagen, volgens §. IV., die bijzondere Perfoonen of Genootschappen, onder uitbieding van eenen behoorlijken Prijs, door het zelve zouden willen laten voorstellen, mits zij de beoordeeling van derzelve beantwoordinge aan het Genootschap overlaaten volgens §. XLIV.

§. L V I.

Het zal één, twee, of meer jaaren, naar goedvinden, stellen ter beantwoordinge der opgegevene Vraagen.

C

§. LVII.

§. L V I I.

Het zal geen andere Vraagen aanneemen, en opgeeven, dan die tot de gemelde Takken §. II., betrekking hebben.

§. L V I I I.

Men zal aan de Vraagen, die tot het welzijn van het Vaderland en deszelfs Volkplantingen betrekkelijk zijn, den voorrang geeven.

§. L I X.

Indien de uitgegevene Vraag op den vastgestelden tijd niet voldoende beantwoord is, zal het Genootschap dezelve tegen het volgend jaar of jaaren wederom opgeeven; terwijl het bij herhaalde voorstelling van dezelve, indien Directeurs zulks nuttig oordeelen, inlichting aan het Publijk zal geeven van de bijzondere vereischten, welke het in de beantwoordinge vordert.

§. L X.

Bijaldien de Vraag, nadat zij driemaal opgegeven is, nog niet voldoende beantwoord zal zijn, zal zij zonder bepaling van tijd ter beantwoordinge opgehangen blijven, ten ware de Directeurs mogten goedvinden eenen of meer Leden tot beantwoordinge daar van te verzoeken, of dezelve op zig te neemen, in welke gevallen men van de ingekomene Stukken zal mogen gebruik maaken, met melding echter van de spreuk dier Stukken, waar uit men iets heeft overgenomen.

§. L X I.

De Leden zullen ook naar den Prijs der voorgestelde Vraag mogen dingen, mits zij over den aart en de bedoeling derzelve wegens het Genootschap niet geraadpleegd zijn, noch de Antwoorden op dezelve beoordeeld hebben.

§. L X I I.

De Schrijvers, die naar den prijs der voorgestelde Vraagen §. IV, of der nieuwe Ontdekkingen §. V dingen, zullen hunne Schriften met

met eene zekere Zinspreuk, en niet met hunne eigene Naamen moeten onderteekenen, maar in een bijgevoegd verzegeld *Billet*, het gene dezelfde Zinspreuk tot opschrift heeft, hunnen Naam en nader *Adres* melden.

Doch alle andere Verhandelingen, Berigten, Uitvindingen, Ontdekkingen, Proeven en Waarneemingen, tot de gemelde Takken der Proefondervindelijke Wijsbegeerte §. II. behoorende, moeten verzorgd worden, onderteekend met de Naamen der Schrijvers, of, zoo zij niet willen bekend zijn, met een verzegeld *Billet*, waar in hunne Naamen en woonplaatsen geschreven staan; welk *Billet* alsdan eerst zal geopend worden, wanneer het aangeboden Stuk is goedgekeurd; doch ongeopend zal verbrand worden, wanneer het word afgekeurd.

§. L X I I I.

De Schrijvers, die naar den Prijs dingen, en voor de uitwijzing van denzelven zig op eenigerhande wijze bij de Directeurs of Leden, door welke de beoordeeling geschiedt, hebben doen bekend worden, zullen van denzelven verfteeken zijn; terwijl het Genootschap van de Leden, die geraadpleegd worden, verwagt, dat zij over een Antwoord, waar van de Schrijver aan hun bekend is, geen oordeel zullen vellen.

§. L X I V.

De Mededeelers van Ontdekkingen, of Uitvindingen, die naar den Prijs §. V. dingen en voor de uitwijzing van denzelven zig op eenigerhande wijze, als zoodanig aan de Directeuren, of beoordeelende Leden hebben doen bekend worden, zullen insgelijks van denzelven verfteeken zijn; ten ware de Directeurs hunne tegenwoordigheid of nadere onderrigting tot het neemen van de opgegeevene Proeven onvermijdelijk geoordeeld hadden.

§. L X V.

De Antwoorden op de Vraagen, en de Ontdekkingen, zullen voor *het begin van Maart* van het eerst daar aan volgende, of tweede jaar

(het welk altoos nader zal bepaald worden) bij den Eersten Secretaris zeer leesbaar geschreven in het Nederduitsch, Fransch, Engelsch, Hoogduitsch of Latijn; *Franco* ingekomen moeten zijn, om in aanmerking te komen van naar den Prijs te dingen.

§. L X V I.

Alle de ingekomene Antwoorden, medegedeelde Ontdekkingen of Uitvindingen, zullen op eene gevoeglijke wijze aan de Directeuren, Praefes Magnificus, Administrateuren, en, indien Directeurs zulks nuttig oordeelen, aan Leden-Consultanten, en Leden, volgens §. XLIII. rond gezonden worden, met bepaalinge van den tijd, binnen welken zij dezelve met hun schriftelijk *Advijs* gelieven terugtezingen.

§. L X V I I.

Alle de Leden zullen de Stukken, aan het Genootschap gezonden, nadat zij door de Persoonen, §. LXVI. gemeld, zullen geleezen zijn, ter leezinge mogen vorderen, onder voorwaarde, dat zij bij den ontvangst een *Recepis* geven, en bij de teruggave hun schriftelijk *Advijs* 'er bijvoegen zullen.

§. L X V I I I.

Niemant der Leden van het Genootschap, wie hij ook zijn moge, zal de vrijheid hebben, om eenige Stukken uit zijne handen te geven, of op eenigerhande wijze den inhoud derzelve aan iemand buiten het Genootschap medetedeelen.

§. L X I X.

Het *Billet* van het Antwoord en van de Ontdekking of Uitvinding, waaraan men den Prijs heeft toegewezen, zal terstond in de algemeene Vergadering geopend worden.

§. L X X.

Het *Billet* van het Antwoord, en van de Ontdekking of Uitvinding, waar aan een zilveren Gedenkpenning is toegewezen, zal niet ge-

geopend worden, dan nadat de Schrijver zig binnen den tijd, welke door het Genootschap in deszelfs *Programma* bepaald is, zal bekend gemaakt hebben; doch, dit binnen dien tijd niet gedaan hebbende, zal zijn *Billet* op de volgende Algemeene Vergadering ongeopend verbrand worden.

§. L X X I.

Wanneer aan eene Verhandeling de Prijs is toegewezen, zullen alle de overige *Biljetten* der Verhandelingen, die mede naar den Prijs gedongen hebben, terstond in de Algemeene Vergadering ongeopend verbrand worden.

§. L X X I I.

Het Genootschap zal zorgdraagen, dat zij, aan welke Prijzen zijn toegewezen, daar van ten spoedigste kennis hebben, ten minsten eerder, dan hun zulks door de Nieuwspapieren kan bekend gemaakt worden.

§. L X X I I I.

Wijders zal het Genootschap ten spoedigste doen bekend maaken of de Vraag voldoende beantwoord zij, dan niet; zoo ja, wie den Prijs behaald hebbe, aan welk Geschrift een zilveren Gedenkpenning toegewezen zij, en welke Vragen het herhaale, op nieuw voorstelle, en welke zonder bepaling van tijd ter beantwoordinge opgehangen blijven.

§. L X X I V.

Doch, alvorens dit §. LXXIII. geschiede, zal het Genootschap den Berigtbrief zenden aan den Protector, de Maecenaaten, Leden Honorair, Praeses Magnificus, Administrateuren, Leden-Consultanten en Binnelandfche Leden.

§. L X X V.

Ook zal het Genootschap zorgen, dat zij, die Prijzen behaald hebben, dezelve, zoo ras doenlijk, bij den Secretaris zullen kunnen ontfangen, tegen uitwisseling van eene behoorlijke Quitantie, welke hun te voren zal toegezonden worden.

§. L X X V I.

Wanneer de Verhandeling, aan welke de Prijs is toegewezen, door twee Schrijvers is ingeleverd, zullen de Schrijvers de vrijheid hebben om twee Medailles, ieder de helft der waarde bedraagende, te vragen.

§. L X X V I I.

Indien twee Verhandelingen, op eene en dezelfde Vraage, geoordeeld worden beide den Prijs te verdienen, zal de toewijzing daar van door het Lot moeten beslist worden.

§. L X X V I I I.

Het Genootschap zal geen ontfangene Schriften teruggeeven, en het zal aan het zelve vrijstaan de ingekomene Antwoorden, Ontdekkingen of Uitvindingen, die naar den Prijs gedongen hebben, in 't geheel niet, of ten deele, of wel geheel onder deszelfs Verhandelingen te doen drukken, met bijvoeging van de spreuken, onder welke zij aan het Genootschap gezonden zijn.

§. L X X I X.

Zij, die Prijzen behaald hebben, zullen de Verhandelingen, op welke zij die verkregen hebben, niet mogen laten drukken, dan met goedvinden van het Genootschap, en geen openbaar gebruik 'er van maaken, voor dat het Genootschap dezelve zal hebben uitgegeeven; het welk mede zal plaats hebben omtrent alle andere Stukken, aan het Genootschap ter hand gesteld, om onder deszelfs Verhandelingen geplaatst te worden.

§. L X X X.

Zij, die eenig nuttig Werk- of Kunsttuig aan het Genootschap opgegeeven, of medegedeeld hebben, zullen, als het Genootschap het zelve goedkeurt, zig terstond verklaren, of zij voor zig het recht willen behouden om 'er *Ottroij* op te verzoeken, dan of zij dat

dat recht aan het Genootschap willen afstaan; in welk geval de afstand door eene *Notariele Acte* zal moeten bekragtigd, en de Auteurs, als edelmoedige Begunftigers, in de Schriften van het Genootschap vereeuwigd zullen worden.

§. L X X X I.

De in aanmerkinge komende Proeven, die aan het Genootschap opgegeeven zijn, zullen in het werk gesteld worden op eene van deszelfs kamers, of, zoo 'er meer plaats toe vereischt word, op eene plaats van de Stad, daar toe te verzoeken; en zal, indien zij van belang zijn, zoo wel van den tijd, wanneer, als van de plaats, waar zij geschieden zullen, in tijds aan alle de Voorstanderen en Bestuurderen, als mede aan de binnelandsche Leden kennis gegeeven worden.

DRUKKEN DER VERHANDELINGEN.

§. L X X X I I.

Het Genootschap zal de goedgekeurde Verhandelingen, Antwoorden, Ontdekkingen, Uitvindingen, Berigten, Proefneemingen, Waarneemingen enz., benevens alle eigene Stukken en genomene Proeven uitgegeeven onder den titel van VERHANDELINGEN VAN HET BATAAFSCH GENOOTSCHAP DER PROEFONDERVINDELIJKE WIJSBEGEERTE TE ROTTERDAM.

§. L X X X I I I.

Het Genootschap zal het Berigt §. XXIII. No. 3. agter ijder Boekdeel plaatsen:

§. L X X X I V.

Alle de Verhandelingen zullen in het Nederduitsch gedrukt worden, en, als men het geraaden vindt, zal men dezelve ook in haare oorsprongelijke Taalen, nevens, of onder de Nederduitsche Vertaaling plaatsen.

§. L X X X V.

§. L X X X V.

Men zal , zoo veel mogelijk is , in het drukken der Verhandelingen , de orde des tijds volgen.

§. L X X X V I.

Het Genootschap zal de Naamen en Karacters der nieuwe Voorstanderen , Bestuurderen en Leden , benevens den tijd van hunne aanstelling , melden in dat deel der Verhandelingen , het welk het eerst na hunne aanstelling zal worden uitgegeeven : verder zal voor ieder Boekdeel eene Lijst geplaatst worden van de tegenwoordige Voorstanderen , Bestuurderen , en Leden , geschikt naar den tijd , op welken in de Vergaderinge besloten is hun het Lidschap aantebieden.

§. L X X X V I I.

Alle Verhandelingen , Berigten , Ontdekkingen , Uitvindingen , Proeven en Waarneemingen , tot de gemelde Takken §. II. der Proefondervindelijke Wijsbegeerte behoorende , zal het Genootschap , van wien zij ook aangeboden worden , met genoeg aanneemen , en , wanneer dezelve goedgekeurd zijn , onder de Verhandelingen uitgeeven.

§. L X X X V I I I.

Het Genootschap zal egter wel eenige Stukken onder deszelfs Verhandelingen plaatsen van Schrijveren , die aan het algemeen niet willen bekend zijn ; doch in dat geval zullen de Schrijvers gehouden zijn zig niet alleen aan de Directeuren te openbaaren , maar hun ook een schriftelijk bewijs te geeven , dat zij de Schrijvers van zoodanige Verhandeling zijn

§. L X X X I X.

Het Genootschap zal in alle de Stukken , die men het zelve aanbiedt , vooral niet dulden eenige haatelijke uitdrukkingen , of schertsende redeneeringen , die den Persoon , wiens gevoelen men betwist ,

be-

beleedigen kunnen ; maar zal aan zig de vrijheid behouden om dezelve bij de uitgaaven dier Stukken , wanneer zij voor het overige goedgekeurd zijn , daar uittelaaten met voorkennisfe der Schrijveren.

§. X C.

De gene , die eenig Stuk aan het Genootfchap zendt , zal van den Secretaris een fchriftelijk bewijs van ontfangft kunnen vorderen.

§. X C I.

Men zal in het beoordeelen , of eenig Stuk , het Genootfchap aangeboden , in deszelfs Verhandelingen zal worden uitgegeeven , zig gedraagen naar de meerderheid der Stemmen van de gezamenlijke Directeuren , en geraadpleegde Leden.

§. X C I I.

Het *Billet* van het goedgekeurde Stuk geopend zijnde , zal aan den Schrijver , zoo ras doenlijk , kennis gegeeven worden , dat het zelve geheel , of ten deele onder de Verhandelingen van het Genootfchap geplaatst zal worden , en of men 'er eenige veranderingen in vordere.

§. X C I I I.

Men zal zorgdraagen , dat de goedgekeurde Stukken terftond gedrukt worden , om dezelve , tot genoeg der Schrijveren , zoo veel fpoediger in 't licht te geeven.

§. X C I V.

Niemant zal ooit mogen melden , door wien *geadvifeerd* zij , dat een zeker Stuk , het Genootfchap aangeboden , niet behoort onder deszelfs Verhandelingen geplaatst te worden.

§. X C V.

Het Genootschap wil nooit aangezien zijn , dat het zelve iets voor zijn gevoel en aanneeme , het welk door andere , dan door de Directeurs , onder deszelfs Verhandelingen is uitgegeeven.

§. X C V I.

Wanneer iemand begeert zijn eigen Werk , het welk onder de Verhandelingen zal geplaatst worden , zelfs van Taal- en Drukfouten te zuiveren , zal hem dat vrijstaan , mits hij daar van in tijds aan den Secretaris kennis geeve.

§. X C V I I.

Voor de uitgaave van eenig Deel der Verhandelingen , zal men , zoo veel mogelijk is , zorgdraagen , dat ieder Schrijver in tijds een Afdruk van zijne Verhandelingen enz. ontfange , ten einde hij tijd hebbe , om , zoo 'er eenige fouten ingefloopen waren , die aanteteekenen , en dezelve aan den Secretaris te melden , om de zinhinderende fouten onder de Drukfeilen te plaatfen.

§. X C V I I I.

Het Genootschap zal , ten zijnen koste , aan elk der Schrijveren , die zulks verzoeken , twaalf Exemplaren van hunne Verhandelingen geeven.

§. X C I X.

Wanneer eenig Schrijver van de Antwoorden , Ontdekkingen , Uitvindingen enz. mogt begeeren , voordat zij gedrukt worden , in dezelve eenige verbeteringen te maaken , of 'er iets bijtevoegen , het zij in den Text , het zij in de *Nota* , zal hem zulks toegestaan worden , mits dit aan den Leezer , door het woord *Bijvoegfel* , telkens kenlijk blijke.

§. C.

§. C.

Bijaldien eenig Schrijver mogt noodig oordeelen in zijne Verhandeling enz., in een voorgaand Deel uitgegeeven, eenige verbeteringen te maaken, of 'er iets bijtevoegen, zal dit, wanneer hij zulks begeert, en Directeurs het nuttig oordeelen, in een volgend Deel geschieden.

BOEKEN, ZELDZAAMHEDEN, MODELLEN.

§. C I.

De Directeurs zullen van tijd tot tijd koopen en verzamelen allerlei nieuwe en nuttige Werktuigen, die tot de Proefondervindelijke Wijsbegeerte behooren, en voorts de *Acta* enz. der geleerde Sociëteiten in allerlei Taalen, in dewelke over Stukken van de Proefondervindelijke Wijsbegeerte gehandeld word, gelijk ook bijzondere Werken, die over dezelfde Stoffen handelen, en tot deszelfs oogmerk dienstig geoordeeld worden.

§. C I I.

Het Genootschap zal alle de Boeken, die het zelve gekogt heeft, of die door deszelfs Bestuurders, Leden en andere 'er aan *Present* gedaan zullen worden, in deszelfs Boekkamer, ten gebruike van deszelfs Voorstanderen, Bestuurderen en Leden bewaaren, mits dat ieder vooraf daar van aan Directeuren op de gewoone Vergadering kennis geeve, en, bij het afhaalen, aan eenen der Secretarissen een behoorlijk handschrift behandige, waarin gemeld zal zijn de tijd, voor hoe lang het hem toegestaan zij; doch het geleende Boek weg-raakende, of beschadigd zijnde, zal hij gehouden zijn het zelve aan het Genootschap te vergoeden.

§. C I I I.

De Directeurs zullen , met goedvinden van den Praefes Magnificus en de Administrateurs , van alle Werktuigen , die hun aangeboden worden , en bij onderzoek van hun goedgekeurd , of met den Prijs beloond zijn , Modellen mogen laten maaken , en dezelve op de Kamers van het Genootschap bewaaren.

§. C I V.

Alle de Boeken , Modellen en Werktuigen zullen met de goederen van het Genootschap , op de daar toe bestemde Kamer , onder het opzicht van den Tweeden Secretaris bewaard , en op kosten van het Genootschap , onderhouden worden.

PLAN EN GRONDWETTEN.

§. C V.

De Praefes Magnificus , de Administrateurs en Directeurs , zullen te samen , met meerderheid van Stemmen , de macht hebben , om in het Plan en de Grondwetten van het Genootschap zoodanige veranderingen en verbeteringen te maaken , als zij zullen oordeelen goed en noodzaakelijk , en met de oogmerken van het Genootschap overeenstemmende te zijn.

F O N D S E N.

§. C V I.

Behalven het Fonds , door den Stichter vastgesteld , zal het Genootschap profiteeren van het Octroi der Werktuigen en Uitvindingen , welke door de Uitvinderen aan het zelve afgeftaan worden.

§. C V I I.

§. C V I I.

In gevalle gegoede en welmeenende Liefhebbers der Weetenschappen en des Vaderlands, door edelmoedige giften van Geldfommen, of anderzins, den meerderen aanwas en toeneemenden bloei van het Genootschap mogten begunstigen en bevorderen, zal het den zulken niet alleen zijne Dankerkentenis deswegens in een eerstvolgend Boekdeel betuigen, maar ook, naar gelang der gifte, aan dezelve een bewijs van erkentenisfe geeven, het zij met hen, zoo zij nog in leeven zijn, den rang van Voorstanderen, of Leden-Consultanten optedraagen, het zij met hunne edelmoedigheid te vereeuwigen, door hun *Pourtrait* in Schilderij in de Vergaderkamer, en in Prent in zijne *Acta evulgata* te plaatfen; de eene of andere welker wijzen van erkentenisfe door den Praefes Magnificus, de Administrateuren en Directeuren zal bepaald worden.

